

тативний вплив керованої системи на об'єкт управління через формування і реалізацію цілей і завдань, сформувані взаємозв'язки між елементами системи, виділити нові якості системи, які забезпечують її конкурентоспроможність.

Перевагами системного підходу вчені вважають можливість:

- розкриття цілісності об'єкта, виявлення його складних зв'язків і взаємодій, пов'язаних системоутворювальним зв'язком [4];
- розгляду відносно самостійних компонентів не ізольовано, а у їх взаємозв'язку, у русі й розвитку;
- аналізу комплексних, складних об'єктів у динаміці їх виникнення й змін [7].

Підтримуємо Т. Трушнікову, яка розглядає системний підхід як інноваційну системну технологію навчання і виховання, впровадження в практику освіти якої дасть змогу суттєво підвищити результативність освіти, різко знизивши при цьому терміни навчання [8].

У контексті нашого дослідження цікавою є думка В. Беспалька [2], який серед структурних складових системи виокремлює цілі підготовки майбутнього фахівця; зміст навчання; дидактичні процеси як способи здійснення педагогічного процесу; студентів; викладачів; організаційні форми педагогічної діяльності.

яльності.

Ми переконані, що системний підхід вимагає реалізації принципу єдності теоретичного навчання й практичної підготовки майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності. При цьому різні види практики (ознайомлююча, волонтерська, організаційно-відпочинкова, виробнича й професійно-орієнтована) є дієвим критерієм істинності наукових знань, положень, теорій соціокультурної діяльності.

Навчання майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності повинно будуватися на основі поєднання дисциплін загальної і професійної підготовки. Воно передбачає детальне вивчення культурології, мистецтвознавства, акторського тренінгу, арт-терапевтичних технологій, історії образотворчого та театрального мистецтва. Разом з тим, сучасний менеджер соціокультурної діяльності потребує ґрунтовних знань у галузі теорії і практики менеджменту соціокультурної діяльності, івент-менеджменту, PR-технологій, соціокультурного проектування, фандрайзингу, права тощо.

Отже, системний підхід дає можливість розглянути процес підготовки майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності як цілісність, що складається з взаємозалежних структурних компонентів і підпорядковується загальним законам організаційної будови та функціонування будь-якої системи.

Список використаної літератури

1. Антонюк О.В. Менеджмент культурно-мистецької сфери. *Часопис Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського*. 2011. № 2. С. 104–110.
2. Беспалько В.П. Основы теории педагогических систем. Воронеж : Изд-во Воронеж. ун-та, 1977. 204 с.
3. Кочубей Н.В. Соціокультурна діяльність : навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2015. 122 с.
4. Кушнер Ю.З. Методология и методы педагогического исследования: учебно-методическое пособие. Могилев: МГУ им. А.А.Кулешова, 2001. 66 с.
5. Мартинишин Я.М., Костюченко О.В. Проектний менеджмент як стратегічний інструмент розвитку соціокультурної сфери. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. Культурологія. 2018. № 4. С. 84–89.
6. Про культуру: Закон України від 14.12.2010 р. № 2778-VI // Урядовий кур'єр. 2011. № 14. 26 січня. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>
7. Семиченко В.А. Психологія педагогічної діяльності: навчальний посібник. К. : Вища школа, 2004. 335 с.
8. Трушнікова Т.Г. Системный подход в педагогике как инновационная основа формирования образовательного пространства. *Человек и образование*. 2006. № 7. URL : http://obrazovanie21.narod.ru/Files/2006_7_71_72.pdf

Степаненко Вікторія Іванівна

кандидат педагогічних наук,
докторант кафедри соціальної педагогіки,
доцент кафедри соціальної роботи

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» м. Старобільськ, Україна

viktoriyalnu@gmail.com

orcid.org/0000-0002-5793-3069

РІВНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФІЛАКТИКИ ПОВЕДІНКОВИХ ДЕВІАЦІЙ ОБДАРОВАНИХ УЧНІВ У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Профілактика поведінкових девіацій обдарованих учнів здійснюється на державному, регіонально-

му і локальному рівнях. Заклад загальної середньої освіти як провідний соціальний інститут, який має

безпосередній вплив на особистість дитини, і його взаємодія з місцевими установами і організаціями є прикладом локального рівня здійснення відповідної діяльності.

Враховуючи позиції Ю. Клочан щодо напрямів соціально-педагогічної роботи у закладі загальної середньої освіти, профілактику поведінкових девіацій обдарованих учнів як напрям такої діяльності можна поділити на рівні:

- 1) організації профілактичної роботи з учнями;
- 2) організації соціально-педагогічного середовища закладу загальної середньої освіти;
- 3) участі в управлінні закладом загальної середньої освіти.

Рівень організації профілактичної роботи з учнями передбачає напрями окремо по роботі з дітьми молодшого, середнього і старшого шкільного віку, оскільки кожен віковий період має свою специфіку, характеризується психологічними, емоційними та соціальними проблемами, властивими саме учню молодшого шкільного віку, підліткові чи юнакові.

З обдарованими дітьми молодшого шкільного віку профілактична робота має реалізовуватися за такими напрями:

- 1) розвиток соціальної готовності до навчання у школі (розвиток соціальних якостей, які забезпечують установлення взаємовідносин з дорослими і ровесниками, виконання спільної діяльності);
- 2) сприяння соціальній адаптації обдарованих учнів.

Профілактична робота з дітьми середнього шкільного віку передбачає:

- 1) організацію роботи з обдарованими дітьми, в котрих є специфічне поєднання здібностей високого рівня, а також інтересів, потреб, що дозволяє виконувати певну діяльність на якісно вищому рівні, який відрізняється від умовного «середнього рівня»;
- 2) профілактику різних типів девіантної поведінки (делінквентної, асоціальної, адиктивної, саморуйнівної та ін.).

У профілактичній роботі з дітьми старшого шкільного віку до зазначених напрямів діяльності, характерних для учнів середнього шкільного віку, додається професійне самовизначення як складова самореалізації обдарованих учнів.

На рівні організації соціально-педагогічного середовища закладу загальної середньої освіти профілактична діяльність з обдарованими учнями включає у себе:

- 1) оптимізацію учнівського самоврядування;
- 2) розвиток шкільних традицій;
- 3) організацію змістовного дозвілля учнів, батьків, учителів; взаємодію з різноманітними закладами, які сприяють розвиткові соціальності учнів.

На рівні участі в управлінні закладом загальної середньої освіти можна виокремити такі напрями профілактики поведінкових девіацій обдарованих учнів:

- консультування адміністрації закладу освіти (проведення соціально-педагогічних досліджень у

педагогічному, учнівському, батьківському колективах, результати яких мають забезпечувати прийняття адекватних управлінських рішень; участь у вирішенні конфліктів закладу освіти з учнями та їх батьками);

- методична робота (підготовка педагогічного складу до здійснення профілактики поведінкових девіацій обдарованих учнів; допомога у діагностиці факторів ризику виникнення поведінкових девіацій в обдарованих учнів; сприяння ефективному розподілу ролей в учнівському колективі; робота з документацією (вивчення шкільної документації, підготовка профілактичних, корекційних, розвивальних програм, статистичних звітів, формування інформаційного банку даних по роботі з сім'єю, поповнення методичної скарбнички (використання апробованих тестів, анкет, опитувальників, методів соціально-педагогічної профілактичної роботи з учнями, батьками, вчителями, а також розробка власного діагностичного інструментарію) тощо);

- взаємодія з різноманітними закладами (участь соціального педагога від закладу освіти у роботі місцевих органів влади, самоуправління з питань соціального розвитку, розробці й обговоренні регіональних і місцевих соціальних програм, проєктів; взаємодія з органами управління освітою, соціального захисту, охорони здоров'я для вирішення соціально-педагогічних проблем; співпраця з громадськими й іншими організаціями [2].

Особлива роль в аспекті взаємодії закладу загальної середньої освіти із різними установами відводиться позашкільній освіті, оскільки однією з умов, яка забезпечує ефективність профілактики поведінкових девіацій обдарованих учнів, є креативність середовища, в якому відбувається процес адаптації обдарованої дитини [1].

Згідно зі ст. 12 Закону України «Про позашкільну освіту» творчі об'єднання закладу позашкільної освіти класифікуються за трьома рівнями:

- початковий рівень – творчі об'єднання загально-розвиваючого спрямування, що сприяють виявленню здібностей, обдарувань учнів або розвитку їх інтересу до творчої діяльності;
- основний рівень – творчі об'єднання, які розвивають стійкі інтереси учнів, дають їм знання, практичні уміння і навички, задовольняють потреби у професійній орієнтації;
- вищий рівень – творчі об'єднання за інтересами для здібних і обдарованих учнів.

Заклади позашкільної освіти можуть функціонувати у формі центрів, комплексів, палаців, будинків, клубів, станцій, кімнат, студій, шкіл мистецтва, малих академій мистецтва (народних ремесел), малих академій наук, мистецьких шкіл, спортивних шкіл, дитячо-юнацьких спортивних шкіл олімпійського резерву, фізкультурно-спортивних клубів, спеціалізованих дитячо-юнацьких спортивних шкіл олімпійського резерву, дитячих стадіонів, дитячих бібліотек, дитячих флотилій, галерей, бюро, оздоровчих закладів, що здійснюють позашкільну освіту [3].

Представлена рівнева структура організації соціально-педагогічної профілактики поведінкових девіацій обдарованих учнів у закладі загальної середньої освіти потребує створення соціально-педагогічного середовища як однієї з умов, що забезпечує розвиток, соціалізацію, самореалізацію обдарованої особистості з урахуванням її здібностей, вікових особливостей і соціального запиту. Наявність

такого середовища забезпечить розв'язання широкого кола методологічних і прикладних проблем, пов'язаних із визначенням і підвищенням ресурсних можливостей обдарованого учня, реалізацією його основних потреб; формування стійкості до негативних впливів оточуючого середовища; оптимальне функціонування у життєвому просторі.

Список використаної літератури

1. Клейберг Ю. А. Креативность образовательной среды как фактор профилактики девиантного поведения школьников. *Общество и право*. 2007. №4 (18). С. 278–285.
2. Клочан Ю. В. Загальна характеристика напрямів соціально-педагогічної роботи в загальноосвітньому навчальному закладі. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2012. Вип. 36. С. 276–283. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/hak_2012_36_32 (дата звернення: 26.08.2019).
3. Про позашкільну освіту: Закон України від 22.06.2000 р. № 1841-III. Дата оновлення: 16.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14> (дата звернення: 26.08.2019).

Товканець Ганна Василівна

доктор педагогічних наук, професор
кафедра теорії та методики початкової освіти
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Україна
tovkanec2017@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-6191-9569>

ЗАВДАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З УЧНЯМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Оновлення освітніх систем в Україні пов'язано із визнанням значимості особистості та її знань у створенні суспільного добробуту та прогресу. Ці зміни стосуються впровадження Концепції «Нова українська школа», створення нових освітніх стандартів початкової школи, оновлення й перегляду навчальних програм, змісту навчально-дидактичних матеріалів, підручників, форм і методів навчання та нових підходів до створення комфортного соціально-педагогічного середовища [1].

Сьогодні до найбільш гострих соціальн-педагогічних проблем прийнято відносити алкоголізм, бандитизм, бідність, безробіття, дитяча безпритульність, забруднення навколишнього середовища, інвалідність, інфляція, корупція, наркоманія, порушення прав дитини, низька народжуваність, становище біженців і вимушених переселенців та інших депривованих категорій, становище людей з обмеженими можливостями, права і свободи людини і громадянина, злочинність, зокрема злочинність серед неповнолітніх і дітей молодшого шкільного віку, проституція, проблема людей похилого віку, поширення ВІЛ-інфекції та інших захворювань, соціальна нерівність, тероризм, загроза техногенних катастроф, рівень життя, екстремізм тощо. Соціально-

педагогічною проблемою є агресивна поведінка учнів, що виявляється у відчуженні від освітньої діяльності, дестабілізації міжособистісних відносин «учень-учитель», порушення учнівської взаємодії, порушення взаємодії вчителя і сім'ї дитини, зниженні рівня самоконтролю учнів, прояві фізичної і емоційної агресії та інші.

Підвищена агресивність дітей є однією з найбільш гострих проблем не тільки для педагогів, лікарів, психологів, а й для суспільства в цілому. Число дітей з агресивною поведінкою стрімко зростає. Психологи, педагоги, соціологи виділяють фізичну агресію (фізичні дії проти кого-небудь); роздратування (запальність, грубість); непряму агресію (цілеспрямована – плітки, злісні жарти; опосередкована – крики, тупання); негативізм (опозиційна манера поведінки) тощо [2].

Це викликано цілим рядом несприятливих факторів: збільшенням частки патологічних пологів, які залишають наслідки в стані здоров'я дітей; вплив ЗМІ; погіршення соціальних умов життя; глибоко психічний дискомфорт, викликаний неблагополуччям сімейних відносин і відносинами з однолітками, що не склалися, криза сімейного виховання; неорганізованість дозвілля дитини (наявність вільного часу,